

ROZTOCZE Z RZĘDU MESOSTIGMATA WYSTĘPUJĄCE W PARKU-ARBORETUM OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE

Dariusz J. Gwiazdowicz, Małgorzata Mazurczak

Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

WSTĘP

Stare parki przypałacowe i dworskie pełnią istotną funkcję w ochronie przyrody, a zwłaszcza w ochronie różnorodności biologicznej (WIŚNIEWSKI i GWIAZDOWICZ 2004). W tym aspekcie niezmiernie istotną rolę odgrywa inwentaryzacja przyrodnicza takich obiektów.

Park-arboretum na terenie Ośrodka Kultury Leśnej (OKL) w Gołuchowie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wiekowym i gatunkowym drzew i krzewów. To zróżnicowanie jest uzależnione od wybranej części Parku. Na przykład Stary Park o powierzchni około 13 ha obejmuje najbliższe otoczenie Zamku i Oficyny. Znajduje się tutaj aleja grabowo-lipowa założona w 1856 roku i posadzona rok później aleja lipowa. Z kolei część parkowo-leśna o powierzchni blisko 89 ha ma charakter starodrzewu ze starymi dębami (CZOŁNIK 2007). Wiodące są tutaj dobrze wykształcone zespoły roślinne, jak na przykład bór mieszany z konwalią majową *Convallaria majalis* L. czy grąd niski z kokoryczą pustą *Corydalis cava* Schweigg. et Körte.

Adres do korespondencji – Corresponding author: Dariusz J. Gwiazdowicz, Zakład Ochrony Lasu Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 71C, 60-625 Poznań, Poland, e-mail: dagwiazd@au.poznan.pl

Niniejsza praca ma charakter faunistyczny, a jej celem było wstępne rozpoznanie składu gatunkowego roztoczy z rzędu Mesostigmata występujących na terenie parku-arboretum.

MATERIAŁY

W dniach 11 i 12 czerwca 2004 roku na terenie parku-arboretum zebrano 50 prób, zaledwie z kilku mikrośrodków takich jak ściółka, darń traw oraz warstwa mineralna gleby (tab. 1).

Tabela 1. Wykaz zebranych prób
Table 1. List of collected samples

Nr próby No of sample	Mikrośrodkowisko Microhabitat	Data zbioru Date of collect.	Nr próby No of sample	Mikrośrodkowisko Microhabitat	Data zbioru Date of collect.
1, 11, 18, 22	darń traw	11.06.04	26, 34, 37, 40, 43, 48	gleba mineralna	12.06.04
2, 5, 7, 9, 14, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 25	gleba mineralna	11.06.04	27-32, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 44, 46, 47, 49	ściółka	12.06.04
3, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 20	ściółka	11.06.04	33, 45, 50	darń traw	12.06.04
16	trociny	11.06.04			

WYKAZ GATUNKÓW

Wykaz gatunków sporządzono w kolejności systematycznej. Liczby arabskie przed nawiasem oznaczają numer próby, w której występował dany gatunek, liczby w nawiasach określają liczbę osobników danego gatunku w próbce. Litery przy liczbie osobników symbolizują płeć lub stadium rozwojowe: F – samica, M – samiec, D – deutonimfa, P – protonimfa, L – larwa.

Antennophorina

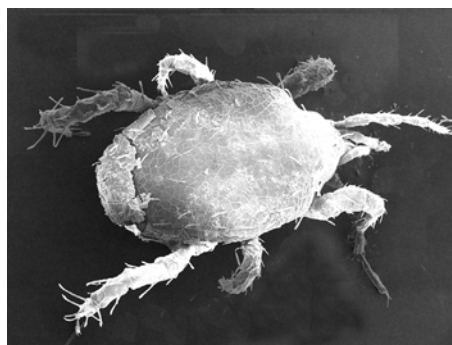
Celaenopsidae

Celaenopsis badius C.L. Koch, 1839 – 37(1F), 38(1F), 40(1F, 1M), 41(7E, 2M)

Microgyniina

Microgyniidae

Microsejus truncicola Trägårdh, 1942 – 28(1F, 1M, 1D)

Gamasina**Zerconidae***Prozercon fimbriatus* (C.L. Koch, 1839) – 3(1F)*Prozercon kochi* Sellnick, 1943 – 42(1F)*Parazercon radiatus* (Berlese, 1914) – 28(1F), 42(1F)*Zercon curiosus* Trägårdh, 1910 – 24(1F), 38(1F)*Zercon gurensis* Mihelčič 1962 – 3(3F), 17(2F)*Zercon peltatus peltatus* C.L. Koch, 1836 – 3(3F, 1M), 16(120F, 7M), 25(2F), 31(1F), 38(3F, 1M, 1D), 42(2F)*Zercon triangularis* C.L. Koch, 1836 – 1(4E, 1D), 2(3F), 3(1F), 6(1F, 1M), 7(1F), 15(3F), 16(9F), 18(68F, 3M), 19(5F, 1M, 3D), 20(4F, 2M), 22(8F), 23(1F), 29(27F, 8M), 30(51F, 15M, 1D), 33(4F), 35(2F), 37(14F, 6M), 40(2F), 41(1D), 42(2F), 43(9F, 1M), 44(27F, 2M), 45(8F), 48(26F, 3M, 4D), 50(4F, 1M)**Parasitidae****Parasitinae***Parasitus fimetorum* (Berlese, 1904) – 1(2F, 2D), 5(1M), 7(4F, 4D), 8(4F, 2M), 9(2F, 1D), 14(2D), 18(1D), 22(1F, 1M)*Parasitus insignis* Holzmann, 1969 – 7(5F, 3D)*Porrhostaspis lunulata* Müller, 1859 – 9(1F), 24(4E, 1M), 30(2F, 2M)*Vulgarogamasus kraepelini* (Berlese, 1904) – 32(1F), 33(1F), 22(1F)**Pergamasinae***Holoparsitus calcaratus* (C.L. Koch, 1839) – 2(1F, 1M), 3(1M), 16(3F, 2M), 36(3F), 41(1F), 43(4F, 3M), 50(1F)*Leptogamasus suecicus* (Trägårdh, 1936) – 45(1F)*Pergamasus brevicornis* Berlese, 1903 – 1(3F), 40(1F)*Pergamasus mediocris* Berlese, 1904 – 6(2F)*Pargamasus misselus* (Berlese, 1903) – 1(3F, 1M), 16(1F), 23(1F), 19(31F, 9M)*Pergamasus runciger* (Berlese, 1903) – 18(1F), 20(6F, 1M)*Pargamasus vagabundus* (Karg, 1968) – 3(1F), 8(6F), 29(1F), 40(4F, 1M)**Macrochelidae***Geholaspis longispinosus* (Kramer 1876) – 8(1F), 24(1F), 40(1F)*Geholaspis mandibularis* (Berlese, 1904) – 16(2F), 43(1F)*Geholaspis ponticus* Bregetova et Koroлева 1904 – 8(1F)*Macrocheles tridentinus* (G. et R. Canestrini 1882) – 20(1F), 34(1F) (ryc. 1)

Ryc. 1. *Macrocheles tridentinus* (G. et R. Canestrini) – samica (fot. D.J. Gwiazdowicz)
 Fig. 1. *Macrocheles tridentinus* (G. et R. Canestrini) – female (phot. D.J. Gwiazdowicz)

Macrocheles glaber (Müller, 1860) – 50(1F)

Macrocheles sp. – 22(1D)

Eviphididae

Alliphis siculus (Oudemans, 1905) – 1(9F), 7(100F, 15M), 8(26F, 3M), 15(3F, 1M), 16(14F, 2M), 17(18F, 5M), 20(1F), 21(4F, 1M), 22(8F), 32(28F, 7M), 38(1F), 42(1F, 1M)

Ascidae

Ascinae

Antennoseius bacatosimilis Karg, 1965 – 37(1F, 1M)

Gamasellodes bicolor (Berlese, 1918) – 3(1F), 16(1F), 17(4F), 32(2F), 36(1M), 37(2F), 38(7F), 40(1F)

Lasioseius sp. – 16(1M), 28(1F)

Leioseius magnanalis Evans, 1958 – 1(2F), 6(12F), 9(3F), 15(3F), 17(1F), 18(1F), 19(1F), 29(2F)

Proctolaelaps pygmaeus (Müller, 1860) – 9(1F), 15(1F)

Zercoseius spathuliger (Leonardi, 1899) – 3(95F)

Arctoseiinae

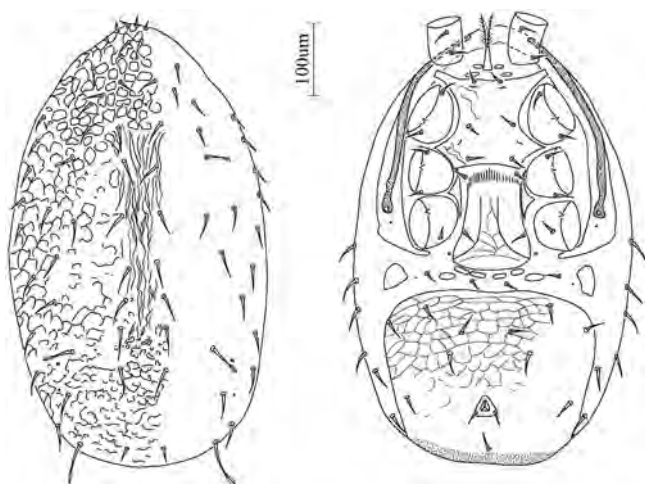
Arctoseius cetratus (Sellnick, 1940) – 16(1F), 8(2F, 1M), 17(2F)

Arctoseius insularis (Willmann, 1952) – 37(1F)

Arctoseius semiscissus (Berlese, 1892) – 8(2F), 9(3F), 15(8F), 22(40F)

Iphidozercon gibbus Berlese, 1903 – 22(1F)

Zerconopsis remiger (Kramer, 1876) – 15(85F, 16M, 10D), 16(3F, 1M), 20(1M), 44(1F) (ryc. 2)

Ryc. 2. *Zerconopsis remiger* (Kramer) – samica (Gwiazdowicz 2007)

Fig. 2. *Zerconopsis remiger* (Kramer) – female (after Gwiazdowicz 2007)

Platyseiinae

Cheiroseius curtipes (Halbert, 1923) – 21(4F)

Cheiroseius necorniger (Oudemans, 1903) – 26(14F)

Laelapidae**Laelapinae**

Hypoaspis aculeifer (Canestrini, 1883) – 6(1F), 40(3F), 41(1M)

Hypoaspis astronomica (C.L. Koch, 1939) – 3(2F, 1M)

Hypoaspis brevipilis Hirschmann, Bernhard, Greim, Götz, 1969 – 6(11F), 14(1F), 27(1F), 43(1F)

Hypoaspis claviger (Berlese, 1883) – 3(1F)

Hypoaspis grandiporus Hirschmann, 1969 – 19(7F), 29(4F), 31(1F), 32(2F)

Hypoaspis heselhausi Oudemans, 1912 – 41(1F)

Hypoaspis lubrica Voight et Oudemans, 1904 – 2(12F), 14(1F)

Hypoaspis praesternalis Willmann, 1949 – 19(1F), 37(1F)

Ololaelaps placentula (Berlese, 1887) – 35(1F)

Veigaiiidae

Veigaia cervus (Kramer, 1876) – 22(1F)

Veigaia nemorensis (C.L. Koch, 1839) – 6(2F), 7(1F, 1D), 9(1D), 18(1D), 19(2F, 1M), 20(6F), 29(1F), 33(3F), 34(5F, 2D), 36(2F), 42(7F), 44(1F), 45(2F)

Rhodacaridae

Rhodacarus sp. – 19(1M), 32(2F), 40(1F), 42(1F)

Pachylaelapidae

Pachylaelaps furcifer Oudemans, 1903 – 9(1F), 13(1F), 20(1F), 29(2F, 1M), 30(2F)

Pachylaelaps parvulus Koroleva, 1977 – 3(2F)

Pachylaelaps pectinifer (G. et R. Canestrini, 1882) – 25(1F)

Pachyseius humeralis Berlese, 1910 – 25(4F), 33(1F)

Digamasellidae

Dendrolaelaps arvicolus (Leitner, 1949) – 3(2F), 8(1M), 28(4F)

Dendrolaelaps tenuipilus Hirschmann 1960 – 1(12F, 5M)

Dendrolaelaps sp. – 21(1M), 25(1M)

Phytoseiidae

Amblyseius sp. – 37(1F, 1M), 20(1F), 48(2F)

Uropodina**Polyaspidae**

Polyaspid patavinus Berlese, 1881 – 34(1F)

Trematuridae

Trichouropoda elegans (Kramer, 1882) – 32(2F, 2M, 1D), 41(12F, 5M, 2D)

Trichouropoda ovalis (C.L. Koch, 1839) – 1(1D), 3(15F, 17M, 22D, 1P, 1L), 9(1F, 1M, 2D, 1P), 14(2F, 4M, 8D), 15(1F, 2M, 1D), 16(7F, 8M, 16D, 3P), 18(9F, 2M, 2D), 20(10F, 1M, 4D, 1P, 2L), 23(1F, 2M, 3D), 24(7F, 5M, 9D), 29(6F, 2M, 2D), 30(1D, 1P), 33(2F, 1M, 2D), 34(13F, 4M, 5D), 35(2F), 36(18F, 7M, 15D), 38(7F, 3M, 22D, 4P), 40(14F, 11M, 23D), 41(4F, 6D), 42(3F, 17D), 43(4D), 44(3F, 1M)

Urodinychidae

Dinychus arcuatus (Trägårdh, 1943) – 8(1F)

Dinychus carinatus Berlese, 1903 – 42(1M)

Urodiaspis tecta (Kramer, 1876) – 48(1F)

Uropodidae

Uropoda minima Kramer, 1882 – 45(1F)

Uropoda orbicularis (Müller, 1776) – 1(1F)

Uropoda (Ciliba) sp. – 44(1F)

Uropoda sp. 1. – 16(1D)

Uropoda sp. 2. – 24(2D)

Discourella sp. – 24(8F), 44(18F)

PODSUMOWANIE

W zebranych 50 próbach stwierdzono 72 gatunki roztoczy z rzędu Mesostigmata, co biorąc pod uwagę niewielką powierzchnię badawczą oraz ograniczoną liczbę zebranych prób, może świadczyć o dużym bogactwie akarofauny na badanym terenie. Ogółem wykazano 1935 roztoczy, a gatunkami których odnotowano największą liczbę były: *Trichouropoda ovalis* (384 osobniki), *Zercon triangularis* (337), *Alliphis siculus* (248), *Zercon peltatus peltatus* (141), *Zerconopsis remiger* (116). Z kolei gatunkami, które wystąpiły w największej liczbie prób były: *Zercon triangularis* (25 prób), *Trichouropoda ovalis* (22), *Veigaia nemorensis* (13), *Alliphis siculus* (12) oraz *Gamasellodes bicolor* (8). Ponadto wykazano takie gatunki jak na przykład *Antennoseius bacatosimilis*, *Arctoseius insularis*, *Hypoaspis astronomica* oraz *Zercoseius spathuliger*, które notowano z Polski stosunkowo rzadko (GWIAZDOWICZ 2007).

Powyższe wyniki świadczą o istotnym znaczeniu parku-arboretum w Gołuchowie w ochronie różnorodności biologicznej, zwłaszcza fauny bezkręgowców. Dlatego należy go nie tylko chronić, lecz także przeprowadzić w nim regularną inwentaryzację przyrodniczą.

LITERATURA

- CZOŁNIK B. 2007. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie. Informator. Wyd. Ośrodek Kultury Leśnej, Gołuchów, 1-60.
- GWIAZDOWICZ D.J. 2007. Ascid mites (Acari, Mesostigmata) from selected forest ecosystems and microhabitats in Poland. Wyd. AR, Poznań, 1-248.
- WIŚNIEWSKI J., GWIAZDOWICZ D.J. 2004. Ochrona przyrody. Wyd. AR, Poznań, 1-458.

ROZTOCZE Z RZĘDU MESOSTIGMATA WYSTĘPUJĄCE W PARKU-ARBORETUM OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE

Streszczenie

Praca ma charakter faunistyczny, a jej celem było wstępne rozpoznanie składu gatunkowego roztoczy z rzędu Mesostigmata występujących na terenie parku-arboretum. W dniach 11 i 12 czerwca 2004 roku na terenie parku-arboretum zebrano 50 prób, zaledwie z kilku mikrośrodków takich jak ściółka, darń traw oraz warstwa mineralna gleby.

Na podstawie zebranego materiału stwierdzono 72 gatunki roztoczy z rzędu Mesostigmata. Biorąc pod uwagę niewielką powierzchnię badawczą i ograniczoną liczbę zebranych prób, może świadczyć o dużym bogactwie akarofauny na badanym terenie. Ogółem wykazano 1935 roztoczy, a gatunkami których odnotowano największą liczbę były: *Trichouropoda ovalis* (384 osobniki), *Zercon triangularis* (337), *Alliphis siculus* (248), *Zercon peltatus peltatus* (141), *Zerconopsis remiger* (116). Z kolei gatunkami, które wystąpiły w największej liczbie prób były: *Zercon triangularis* (25 prób), *Trichouropoda ovalis* (22), *Veigaia nemorensis* (13), *Alliphis siculus* (12) oraz *Gamasellodes bicolor* (8). Ponadto wykazano takie gatunki jak na przykład *Antennoseius bacatosimilis*, *Arctoseius insularis*, *Hypoaspis astronomica* oraz *Zercoseius spathuliger*, które wykazywano z Polski stosunkowo rzadko.

Powyższe wyniki świadczą o istotnym znaczeniu parku-arboretum w Gołuchowie w ochronie różnorodności biologicznej, zwłaszcza fauny bezkręgowców. Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że stare parki przypałacowe odgrywają istotną rolę w ochronie różnorodności biologicznej. Dlatego należy je nie tylko chronić, lecz także przeprowadzać w nich regularną inwentaryzację przyrodniczą.

Słowa kluczowe: roztocze, acari, mesostigmata, Ośrodek Kultury Leśnej, Gołuchów

MESOSTIGMATID MITES OCCURRING IN THE PARK- -ARBORETUM OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW

Summary

The present study is fauna-focused, and its aim was a preliminary investigation into the species composition of Mesostigmata mites order found in the park-arboretum. Fifty

samples were collected there on June 11th and 12th 2004, just from a few microenvironments such as the forest litter, grass turf and the mineral layer of the soil.

Seventy two species of mites of the Mesostigmata order were found in the collected material. Taking into account the small scale of the investigated area and a limited number of the collected samples the results may prove the great richness of the acarofauna in the investigated area. The total of 1935 mites were reported, and the most numerous species were: *Trichouropoda ovalis* (384 specimens), *Zercon triangularis* (337), *Alliphis siculus* (248), *Zercon peltatus peltatus* (141), *Zerconopsis remiger* (116). The species that were found in the largest number of samples were: *Zercon triangularis* (25 samples), *Trichouropoda ovalis* (22), *Veigaia nemorensis* (13), *Alliphis siculus* (12), as well as *Gamasellodes bicolor* (8). Moreover, species that were reported included *Antennoseius bacatosimilis*, *Arctoseius insularis*, *Hypoaspis astronomica* and *Zercoseius spathuliger*, which have been relatively rarely reported in Poland so far.

The above results testify the significant role of the park-arboretum in Gołuchów in the preservation of biological diversity, especially with regard to the invertebrate fauna. Thus it may be concluded that old palace parks play an important role in the preservation of biological diversity. Therefore they need to be not only protected, but also controls of their biological inventory have to be conducted regularly.

Key words: mites, acari, mesostigmata, Forest Culture Centre, Gołuchów